

Bijzondere bijstand beloning bewindvoerders loopt uit de hand.

Gemeenten schreeuwen moord en brand. Maar hebben ze de ontstane situatie niet ook een beetje aan zichzelf te danken?

Opiniestuk van Taco Schaafsma (www.beschermingsbewind.nl)

Groningen, 22 oktober 2013

15 oktober 2013 gaf de Eerste Kamer een klap met de hamer op het Wetsvoorstel Curatele, Bewind en mentorschap. Hierin wordt verkwisting of het hebben van problematische schulden opgenomen in de wet als grond voor beschermingsbewind (BBW). Waarmee de bestaande praktijk van het (tot op heden oneigenlijk) toelaten van mensen met schulden tot BBW, geformaliseerd wordt. Daarmee is eindelijk de hoognodige discussie op gang gekomen over de rol van BBW ten opzichte van die van de schuldhulpverlening (SHV).

Groei beschermingsbewind

Al jaren is er een enorme groei te zien van het aantal uitgesproken bewinden in Nederland. Werden in 1998 landelijk nog maar 8.000 bewinden uitgesproken. In 2012 waren dit er zo'n 32.000. Daarnaast is er nog iets bijzonders aan de hand. Oorspronkelijk werd het bewind namelijk uitgevoerd door familieleden of anderen uit de directe omgeving van de rechthebbende. Die deden het bijna altijd voor niets, of voor een vergoeding die uit het vermogen werd voldaan. BBW was namelijk bedoeld voor mensen met vermogen en niet voor mensen met negatief vermogen. In de loop der jaren is BBW echter verworden tot een middel om mensen met negatief vermogen toch te helpen, daar waar ze geen beroep kunnen doen op de SHV. Voor het beheren van negatief vermogen waren niet veel familieleden te porren. Schulden leiden immers alleen maar tot een hoop gezeur. En nog belangrijker. Er is geen geld te halen. Reden waarom BBW steeds vaker uitgevoerd wordt door professionals die voor de vergoeding van hun werkzaamheden vaak een beroep doen op de bijzondere bijstand.

Oplopende kosten versus bezuinigingen

Sinds enige maanden voeren gemeenten een achterhoedegevecht tegen invoering van het huidige wetsvoorstel. Op 11 maart 2013 schreven VNG, DIVOSA en de NVVK (???) een brandbrief aan de staatssecretaris en aan de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie. Men legt hierbij natuurlijk de nadruk op de oplopende kosten vanuit de bijzondere bijstand. Kortgeleden ontving ik een uitnodiging van Stimulanz (een adviesclub voor gemeenten) om mee te werken aan een onderzoek bij gemeenten naar de oplopende kosten voor beschermingsbewind uit de bijzondere bijstand. Opiniestukken worden via Schulinc's

handboek SHV (die eerder in haar handboek WWB al had laten zien dat het geen verstand heeft van beschermingsbewind¹) de ether in geslingerd. Er wordt dus volop gelobbyd. Tijd voor enige nuance, of een tegengeluid.

Is de angst van de gemeenten wel zo reëel? Ik vraag het mij af. De nadruk van het verzet ligt hoofdzakelijk in het feit dat men verwacht dat er een enorme toename zal ontstaan van het aantal bewinden. Deze angst lijkt mij irreëel. De huidige praktijk wijst al jaren uit dat 40 tot 50% van alle nieuwe gevallen van beschermingsbewind ook nu al wordt uitgesproken op grond van verkwisting of het hebben van problematische schulden. De verankering in de wet is dus slechts een formalisering van de werkelijkheid zoals zij nu is. Interessant is ook om eens te kijken waar nu de oorzaak ligt van deze enorme toename.

Eigen schuld dikke

De Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening is niet voor niets ingevoerd. Dat was niet omdat de gemeenten het allemaal al zo goed geregeld hadden. Men heeft jarenlang te weinig aandacht (en geld) besteed aan het regelen van goede SHV. Mensen konden niet terecht bij de gemeente omdat men niet zelf in staat bleek de eigen situatie stabiel te krijgen. Nieuwe schulden ontstonden, vaak door cumulatie van beslag. Deurwaarders en gemeenten zelf leggen vaak willens en wetens, teveel beslag. Hierdoor krijgen burgers niet waar ze eigenlijk recht op hebben en houden onvoldoende over om alle lasten te voldoen. Denk aan de bronheffing, maar ook aan de verrekeningen door de Belastingdienst of het (per definitie onterechte) beslag door deurwaarders op de huur- en zorgtoeslag.² Gek hé, dat mensen in de armen gedreven worden van particuliere budgetbeheer bureau's. Veel mensen zouden waarschijnlijk voldoende baat hebben bij het goedkopere budgetbeheer, maar de meeste gemeenten weigeren daar bijzondere bijstand voor te verstrekken. Hiermee werd de deur open gezet voor een enorme toestroom tot beschermingsbewind. Door verscheidene uitspraken van de Centrale Raad van Beroep konden gemeenten er niet onder uit om hiervoor wél de kosten te vergoeden.

Wat mij bijzonder stoort aan de houding van VNG en DIVOSA is het gebrek aan samenwerking met de bewindvoerders in Nederland. Men concentreert zich voornamelijk op het roepen dat er veel te gemakkelijk mensen tot beschermingsbewind worden toegelaten. Dat er geen of weinig controle op de kwaliteit is en dat er veel gevallen zijn waarvan het bewind al lang had kunnen worden opgeheven. Op welke feiten men dit baseert is niet duidelijk. Hiernaar is namelijk nimmer gedegen onderzoek gedaan. Het is slechts een aanname, een vermoeden. Ingefluisterd door louter financiële motieven.

Bewindvoerdertje pesten

Verschillende gemeenten scherpen hun beleid ten aanzien van de bijzondere bijstand aan. Denken de kosten terug te dringen door het bewindvoerders zo lastig mogelijk te maken. Verschillende organisaties doen hun uiterste best om gemeenten te adviseren op welke wijze ze de kosten kunnen terug dringen. De meeste "oplossingen" vallen helaas onder het kopje bewindvoerdertje pesten. Voor het uitvoeren van een heel jaar beschermingsbewind staat officieel 16 uur. Als deze kosten vanuit de bijzondere bijstand moeten worden vergoed,

¹ Artikel Sociaal bestek oktober 2009 (zie www.beschermingsbewind.nl - publicaties)

² Paritas Passé – Debiteuren en crediteuren in de knel door ongelijke incassobevoegdheden.

moeten veel bewindvoerders al meer dan 16 uur per jaar steken in het bemachtigen van hun reguliere vergoedingen! Absurd. Zou het niet beter zijn als de gemeenten samen met vertegenwoordigers van de bewindvoerders zouden op trekken richting Den Haag om daar dit maatschappelijke probleem aan te kaarten? Zowel bewindvoerders als gemeenten willen toe naar een heldere, landelijk uniforme werkwijze voor de financiering van beschermingsbewind. Wat houdt ons nog tegen?

Samenwerken is de enige oplossing

Onbegrijpelijk dat de discussie niet gaat over het nut, of de toegevoegde waarde van een (goed uitgevoerd) bewind. Het gaat gewoon, ordinair over geld. Gemeenten moeten bezuinigen.

Al meer dan 12 jaar ben ik werkzaam bij de Groningse Kredietbank van de gemeente Groningen als bewindvoerder. Ik ben gewend om zowel vanuit de gemeente, als vanuit de SHV, als vanuit de bewindvoerders te denken. Maar dan wel graag oplossingsgericht en niet door tegenstellingen te creëren, terwijl er een gezamenlijk belang is. Dat gaat ten koste van de burgers die gebaat zijn bij beschermingsbewind om hun situatie te stabiliseren. SHV, in combinatie met BBW, heeft een veel hogere kans van slagen en leidt tot een duurzaam, schuldenvrij leven voor burgers waarvoor de overheid het zelf te ingewikkeld heeft gemaakt om de eigen financiën te regelen.

Hierbij roep ik alle betrokken partijen op om samen te werken. Om de handen ineen te slaan en gezamenlijk op te trekken richting de rijksoverheid om te komen tot een redelijk en uniform vergoedingensysteem voor deze noodzakelijke maatschappelijke kosten.